

EXERCIȚII DE OPTIMIZARE A DICȚIUNII ȘI ORTOEPIEI EXERCICES D'AMELIORATION DE LA DICTION ET DE L'ORTHOEPIE

VERA MEREUȚĂ (GRIGORIEV),
profesor interimar univertar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Parmi les difficultés d'enseignement de la parole scénique on peut mettre en évidence l'articulation insuffisante des certains son, syllabes et les fins de mots. Dans l'article « Exercices d'amélioration de la diction et de l'orthoépie » l'auteur nous parle de certaines causes de ces carences de parler. Il nous donne également des recommandations et des exercices comment s'en débarrasser, comment améliorer sa diction et comment perfectionner sa capacité de parler.

Una dintre problemele cu care se confruntă pedagogii de vorbire scenică este articularea incorectă de către studenți a sunetelor vorbirii - atât a vocalelor, cât și a consoanelor.

Cauzele: -deschiderea redusă a maxilarelor;
-deprinderea de a rosti neglijent cuvintele;
-de a vorbi cu limba și buzele pasive, moi;
-de a reduce vocala din silaba neaccentuată;
-de a omite consoana finală sau a o atenua;
-de a rosti în poziție ortoepică incorectă consoana „l”.

Deaceea, la capitolul „Dicțiune”, se va insista asupra rostirii corecte a unor cuvinte special selectate, care, repetate cu răbdare și insistență, vor ajuta elevul, studentul să se debaraseze de cusururile sus menționate.

1. Pentru articularea și rostirea corectă a vocalei „e” la sfârșitul cuvântului și după diverse consoane, se vor rosti cuvintele la singular, forma nearticulată și la plural forma articulată cu desinențele:

- e	- ile	- e	- ele
limpezime -	limpezimile	bovine -	bovinele
profunzime	-profunzimile	ovine -	ovinele
înălțime -	înălțimile	albine -	albinele
adâncime -	adâncimile	smochine -	smochinele
albăstrime -	albăstrimile	albumine -	albuminele

- e	- ile	- e	-ile
inflexiune -	inflexiunile	paternitate -	paternitățile
inflecțiune-	inflecțiunile	libertate -	libertățile
repeziciune	-repeziciunile	fraternitate -	fraternitățile
clarviziune	-clarviziunile	eternitate -	eternitățile
solitudine -	solitudinile	ociltitate -	ostilitățile
suspiciune -	suspiciunile	stranietate -	stranietățile

- e	- ile	- e	-ile
celebrare -	celebrările	epurare -	epurările
lamentare -	lamentările	penetrare -	penetrările
defectare -	defectările	integrare -	integrările
desfătare -	desfătările	aprobare -	aprobările

Se vor rosti substantive la cazul nominativ și genitiv, plural:

Pentru rostirea corectă a sfârșitului cuvântului și pentru a nu reduce vocala „i” din penultima silaba (mărfur,li mărfur,lor):

râurile -	râurilor	întreprinderile -	întreprinderilor
valurile -	valurilor	întreprerile -	întreprerilor
pădurile -	pădurilor	suspiciunile -	suspiciunilor
întâlnirile -	întâlnirilor	penalizările -	penalizărilor
alcătuirile -	alcătuirilor	administrările -	administrărilor
apucăturile -	apucăturilor	devastările -	devastărilor
delapidările -	delapidărilor	impetuozițiile -	impetuozițiilor

Pentru articularea corectă a vocalei „i” în hiat:

ortoepiile -	ortoepiilor	viespăriile -	viespăriilor
pledoariile -	pledoariilor	intemperiiile -	intemperiiilor
grozăviile -	grozăviilor	profilaxiile -	profilaxiilor
mișeliile -	mișeliilor	meditațiile -	meditațiilor
instalațiile -	instalațiilor	medicațiile -	medicațiilor
rezervațiile -	rezervațiilor	distracțiile -	distracțiilor
pedagogiile-	pedagogiilor	adoapțiile -	adoapțiilor

Substantivele terminate în „t” și „l” se vor rosti la formele nearticulată și articulată astfel:

echipament	- echipamentul	subconștient	- subconștientul
detașament	- detașamentul	lubrifiant	- lubrifiantul
temperament	- temperamentul	reprezentant	- reprezentantul
harnașament	- harnașamentul	locotenent	- locotenentul
devotament	- devotamentul	stupefiant	- stupefiantul

Necesită antrenare specială și cuvintele ce finalizează cu consoanele „c” și „g”; rostirea lor la singular și la plural asigură articularea corectă a diftongului „oa” precum și a finalelor de cuvânt:

1.oboroc -	oboroace	2.șomoioag -	șomoioage
poloboc -	poloboace	pisălog -	pisăloage
ghemotoc-	ghemotoace	monolog -	monoloage
dobitoc -	dobitoace	polog -	poloage
tobultoc -	tobultoace	târnog -	târnoage
busuioc -	busuioace	catalog -	cataloge

3. pitic -	pitici	4. pribeag -	pribegi
ortac -	ortaci	pedagog -	pedagogi
copac -	copaci	astrolog -	astrologi
caduc -	caduci	ginecolog -	ginecologi
olac -	olaci	pipirig -	pipirigi
ostatic -	ostatici	defectolog -	defectologi
streptococ -	streptococi	dramaturg -	dramaturgi

5. veac -	veacuri	6. dialog -	dialoguri
truc -	trucuri	hădărag -	hădăraguri
soliloc -	solilocuri	feleșag -	feleșaguri
feleștioc -	feleștiocuri	amurg -	amurguri
iatac -	iatacuri	prolog -	prologuri
catafalac -	catafalcuri	câștig -	câștiguri
sâsâiac -	sâsâiacuri	șirag -	șiraguri

Modul de antrenare poate fi variat. Spuneți, de exemplu, de câteva ori același cuvânt : ghemotoc, ghemotoc, ghemotoc; treceți apoi la alt cuvânt; sau aplicați forma nearticulată și pe cea articulată, plus pluralul și genitivul la plural:

inamic -	inamicul -	inamicii -	inamicilor
șirag -	șiragul -	șiragurile -	șiragurilor

Întrucât în rostire persistă tendința de a zice „i” în loc de „e” final vom rosti și „e”-ul în cuvinte special selectate, repetând cuvântul de vreo trei ori:

aprinde	pătrunde	sandale
deprinde	presupunere	taclale
surprinde	singurătate	parale
cuprinde	complicitate	trufandale
întrevede	calamitate	sarmale
împerechere	imponderabilitate	nuiete
apropiere	abilitate	vergele
aglomerare	solitudine	surcele
participare	certitudine	vâlcele
catalizare	aptitudine	mărgele
colaborare	similitudine	proptele
încorporare	perfectiune	lalele
răspundere	altitudine	cârpele

Crează dificultăți și articularea grupurilor vocalice în hiat, deaceia vom alege substantivul care începe cu aceeași vocală cu care se sfârșește prepoziția, zicându-le de 3-4 ori:

cu ușa, cu ușa, cu ușa, apoi : cu unt, cu ulei, cu ură,
ca apa, ca albina, ca aerul, ca avionul, ca acela,
cu un om, cu un ac, cu un nod, cu un sac, cu un bold, cu un coș etc.

Cuvintele pot fi rostite pur tehnic, dar pot servi și la antrenarea melodicității, a accentuării, a atitudinii.

Folosind mingea, 2 studenți o aruncă de la unul la celălalt rostind concomitent cuvântul. Traectoria mingii va reflecta intonația, dictată de atitudine. De exemplu:

a). îți ofer cu plăcere un dar: mingea va fi aruncată concomitent cu silaba accentuată din cuvânt și va descrie o curbă înaltă. Vocea va căpăta o nuanță solară, luminoasă.

iasomie, simfonie

melodie, pălărie

b). resping darul tău: mingea va fi împinsă de la piept cu un gest de respingere, energic. La fel, va suna și cuvântul: scurt, activ, vocea căpătând duritate.

sabotare, înviforat

supărare, electrizat

c). dau un ordin, sau insist asupra opiniei mele etc: mingea va fi aruncată cu putere de podea înspre partener concomitent cu silaba accentuată. Vocea va răsună puternic, sonor, insistent.

antrenament, asolament

detașament, echipament

d). dezvălui un secret: mingea va fi transmisă cu un gest scurt, din mână în mână, rostind și cuvintele mai rezervat, cu o voce precipitată:

sau se rostesc două cuvinte de mai multe ori,
sau se rostesc mai multe cuvinte la rând:
amețesc, şușotesc, ațipesc, părăsesc.

Se va recurge, firește, și la privire, și la mimică, care vor exprima atitudinea ce va fi redată prin tonul și intensitatea vocală.

Ulterior, în scopul evidențierii cuvintelor principale în propoziție precum și a antrenării respirației, se va recurge la rostirea unor fraze din ce în ce mai lungi, a unor proverbe, zicători respectându-se momentul de aruncare a mingii concomitent cu cuvântul accentuat.

1. Cine se cară să care secară ?
2. Cară-se cine sac are să care secară.

1. Copilul nepedepsit rămâne nepricopsit?
2. Copilul nepedepsit rămâne nepricopsit.

1. Vinovatul negonit fuge?
2. Vinovatul negonit fuge.

1. Cine are limbuția e mai rea decât beția.
2. Nu-ți este puterea, cât îți este vrerea.

1. Nu făgădui ce nu poți împlini.
2. Ți-a mai trece de apă rece.

Apoi se va trece la lectura versurilor- o etapă mai avansată ca procedeu tehnico artistic

Din orișice dangăt de clopot
 Îți poți face-o scară la cer
 Al sânelui repede ropot
 E singurul tău temnicer.

E inima ta pământeană
 Făcută să bată aici
 Spre-a cerului palidă geană
 Doar ochii ți-i dat să-i ridici.

(Marcel Breslașu „Apartenență”)

1. Textul se va rosti rar, larg, câte un singur vers într-o respirație, evidențiind cu grijă, cuvintele accentuate (subliniate);
2. Se va rosti același text, dar câte două versuri într-un singur suflu (expirație), respectând accentele logice stabilite;
3. Se va rosti câte o strofă într-un singur suflu; având grijă de gradația accentelor principale -mai intense și secundare – mai slabe.

După același pricipiu stabilind accentele și respectând pauzele logice și ritmul versului, treptat se va accelera tempoul urmărind precizia articulării și claritatea rostirii.